

Yr Ail Adolygiad Annibynnol o'r Aseiad Taliad Annibyniaeth Personol

Paul Gray

Mawrth 2017

Cyflwynwyd gerbron y Senedd yn unol ag Adran 89 y Ddeddf Diwygio Lles 2012

Crynodeb Gweithredol

Trosolwg o ganfyddiadau

Cefndir

1. Bwriad y polisi Taliad Annibyniaeth Personol (PIP) oedd cyflwyno asesiad mwy deinamig, teg, tryloyw a gwrthrychol o'i gymharu â Lwfans Byw i'r Anabl (DLA), gan symud y rhan fwyaf o bobl o ddyfarniadau amhenodol i ddyfarniadau cyfnod penodol.¹ Roedd hyn i'w gyflawni drwy asesiad swyddogaethol a gynhaliwyd gan weithiwr iechyd proffesiynol, gyda mwyafrif sylweddol o'r asesiadau hyn yn cael eu cynnal wyneb-yn-wyneb.
2. Ochr yn ochr â'r amcanion polisi hyn oedd nod i gyflawni mwy o gynaliadwyedd cyllidol gan "gostwng gwariant oedran gweithio a ragwelir i lefelau 2009/10 mewn termau real - £11.8bn"². Er hynny, mae gwariant ar fudd-daliadau anableded wedi parhau i godi'n sylweddol hyd yn oed ar ôl cyflwyno PIP.
3. Cymerwyd y ceisiadau PIP cyntaf ym mis Ebrill 2013 gan ailasesu pob cais DLA presennol a bennwyd yn wreiddiol i'w cwblhau erbyn mis Hydref 2017 er bod yr amserlen hon bellach wedi'i ymestyn am flwyddyn.
4. Gwnaeth y Ddeddf Diwygio Lles 2012³ gorchymyn dau Adolygiad Annibynnol o PIP. Digwyddodd y cyntaf o'r adolygiadau hyn yn 2014 yn erbyn cefndir o oedi difrifol wrth brosesu ceisiadau. Deallwyd y materion hyn yn dda ar y pryd ac felly canolbwyntiodd yr Adolygiad cyntaf ar gymryd barn gynnar ar sut roedd PIP yn perfformio yn erbyn y bwriad polisi ehangach.
5. Mae'r cynnydd yn erbyn yr argymhellion yn yr Adolygiad cyntaf wedi bod yn gymysg gyda gweithredu argymhellion naill ai'n anghyflawn neu'n arafach nag oedd yr Adolygiad wedi gobeithio mewn llawer o feysydd. Ceir crynodeb o'r cynnydd yn erbyn argymhellion unigol yn Atodiad A.
6. Mae'r oedi wrth brosesu ceisiadau bellach wedi cael eu datrys ac mae'r Ail Adolygiad Annibynnol hwn yn rhoi cyfle i ail-edrych ar y graddau y mae PIP yn cyflwyno bwriad y polisi yn seiliedig ar set ddata llawer cyfoethocach (er yn anghyflawn o hyd). Gwnaeth

---

¹ HMG (2011) Ymateb y Llywodraeth i'r Ymgynghoriad ar Ddiwygio Lwfans Byw i'r Anabl: pp. 1

¹ HMG (2011) Ymateb y Llywodraeth i'r Ymgynghoriad ar Ddiwygio Lwfans Byw i'r Anabl: pp.3

³ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/5/section/89/enacted>

y Cylch Gorchwyl rhoi ffocws penodol ar dystiolaeth bellach, maes allweddol a nodwyd ar gyfer gwella'r Adolygiad Cyntaf. Mae llawer o'r themâu eraill a archwiliwyd yn yr Adolygiad Cyntaf hefyd wedi parhau i fod yn berthnasol iawn, yn enwedig yr her barhaus o gyflawni asesiad gwirioneddol swyddogaethol a phwysigrwydd asesu cysondeb canlyniadau ar draws y budd-dal.

7. Dechreuodd yr Adolygiad hwn gyda Galwad gyhoeddus am Dystiolaeth. Gwnaeth dros 1700 o unigolion a sefydliadau ymateb, yn dyblu nifer yr Adolygiad cyntaf. Mae ymgysylltu mewn unrhyw ymarfer o'r fath drwy ddiffiniad yn hunanddewis yn hytrach na chynrychioli sampl ystadegol ddilys. Mae'r ymatebion wedi darparu mewnbyn gwerthfawr er hynny i'r Adolygiad, gyda'r dystiolaeth hwn yn cael ei ystyried ochr yn ochr ag arsylwadau a mewnbynau helaeth gan amrywiaeth eang o randdeiliaid. Mae'r gweithgaredd wedi cynnwys:
  - a) Trafodaethau bwrdd gyda Chonsortium Budd-daliadau Anabledd
  - b) Trafodaethau bwrdd gyda hawlwr
  - c) Trafodaethau bwrdd gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) a Staff Darparu Asesiad
  - ch) Arsylwi Gweithrediadau DWP
  - d) Arsylwi galwadau ceisiadau cychwynnol a gynhaliwyd gan Serco
  - dd) Arsylwi'r tîm archwilio annibynnol a thimau archwilio'r Darparwyr
  - e) Sylwadau asesiadau yn seiliedig ar bapur ac wyneb-yn-wyneb a gynhaliwyd gan Atos a Capita
  - f) Sylwadau tribiwnlysoedd apêl a thrafodaethau gyda Barnwyr Tribiwnlys Rhanbarthol
  - ff) Trafodaeth Bwrdd gyda Academyddion
  - g) Trafodaethau gydag Awdurdodau Lleol Manceinion ac Islington
  - Ng) Nifer o gyfarfodydd gyda rheolwyr uwch DWP a Darparwyr Asesiad
  - h) Cyfarfodydd gyda DWP a Gweinidogion yr Alban

Tystiolaeth Bellach

8. Rhan allweddol o fwriad y polisi ar gyfer PIP oedd cyflwyno mwy o wrthrychedd a thegwch drwy sicrhau penderfyniadau'n seiliedig ar dystiolaeth. Gall y dystiolaeth hon ddod o hanes yr hawlydd ei hun, drwy'r broses asesu, neu fod ar ffurf adroddiadau gan drydydd parti fel gweithwyr gofal proffesiynol meddygol neu gymdeithasol (a elwir yn 'Tystiolaeth Bellach'). Mae'n arferol bod angen rhywfaint o wybodaeth ychwanegol neu dystiolaeth ategol ar effaith swyddogaethol yr hawlydd i asesu cymhwyster yn gywir. Ond mae hanes yr hawlydd ei hun o effaith eu cyflwr yn y ffurflen hawlio PIP2W yn ddarn hanfodol o dystiolaeth bwysigrwydd lle ni ddylid anwybyddu.
9. Mae darparu Tystiolaeth Bellach yn bwysig gan y gall helpu i lywio ystyriaeth gychwynnol o anghenion y Darparwyr Asesu ac, mewn rhai achosion, efallai y byddai'n bosibl gwneud asesiad ar bapur ac osgoi'r angen i'r hawlydd cael asesiad wyneb-yn-wyneb. Fodd bynnag, mae yna nifer o heriau wrth gael Tystiolaeth Bellach

effeithiol, a wynebwyd gan unigolion cyn iddynt gyflwyno cais a chan Ddarparwyr Asesu pan fyddant yn ei dderbyn.

10. Efallai y bydd gan rai hawlwr mynediad hawdd at swm sylweddol o Dystiolaeth Bellach perthnasol oherwydd bod ganddynt gysylltiad rheolaidd â gweithwyr proffesiynol neu wasanaethau gofal cymdeithasol. Fodd bynnag, bydd llawer o bobl eraill gydag ychydig, os o gwbl, tystiolaeth bellach berthnasol. Gallai hyn fod oherwydd bod ganddynt ychydig o gyswllt â'r systemau iechyd neu ofal cymdeithasol, sy'n golygu ni fyddai eu tystiolaeth yn ddiweddar, neu y gall y dystiolaeth sydd ganddynt fod yn gwbl feddygol ei natur. Fel arall, efallai nad oes ganddynt fynediad at y dystiolaeth a all fodoli.
11. Gwneir casglu Tystiolaeth Beilach perthnasol yn fwy anodd gan y canfyddiad eang parhaus bod PIP yn asesiad meddygol yn hytrach nag asesiad swyddogaethol. Mae hyn yn golygu bod llawer o hawlwr yn ansicr am ba dystiolaeth y dylai'u cyflenwi. Efallai y byddant hefyd yn gofyn am dystiolaeth feddygol gan eu Meddyg Teulu, (a allai gynnwys cost ariannol) yn hytrach na thystiolaeth fwy ymarferol gan weithiwr proffesiynol arall, fel nyrs Seiciatrig Gymunedol, a fyddai'n cefnogi eu cais yn fwy priodol.
12. Gall y Gweithwyr Iechyd Proffesiynol ceisio cael Tystiolaeth Bellach ond daeth yr Adolygiad i'r casgliad o'i sylwadau fod hyn yn llwyddiannus mewn nifer gymharol fach o achosion. Y prif eithriad yw lle mae'r potensial yn cael ei weld i gynnal asesiad ar bapur os gall y dystiolaeth a gyflwynwyd eu gwella neu eu dilysu'n ddigonol gan rai galwadau ffôn. Unwaith y penderfynwyd bod angen asesiad wyneb-yn-wyneb, hyd yn oed os gofynnir am Dystiolaeth Bellach, gall oedi wrth gael y dystiolaeth olygu efallai na fydd yn cyrraedd erbyn amser yr asesiad hwnnw.
13. Fodd bynnag, lle mae'n dod yn amlwg yn ystod yr asesiad ei hun bod Tystiolaeth Bellach perthnasol ar gael ni oedd yr hawlwydd yn gallu ei ddarparu, dylai Gweithwyr Iechyd Proffesiynol lechyd dal i gymryd camau i'w gael.
14. Oherwydd bod y wybodaeth a ddarperir i hawlwr am y ddarpariaeth o dystiolaeth yn glir, nid yw llawer o hawlwr yn ceisio cyflenwi Tystiolaeth Bellach i gefnogi eu cais gan eu bod yn credu y bydd yr Adran yn gofyn am dystiolaeth ar eu rhan. Pan nad yw hyn yn digwydd, yna, gall, heb syndod, tanseilio eu hyder yn y system asesu.
15. Mae'r ffactorau amrywiol hyn yn arwain at amrywioldeb cynhenid yn y Dystiolaeth Bellach sydd ar gael i ategu ceisiadau PIP. Mae'n bwysig gwella ansawdd y dystiolaeth a gasglwyd lle bynnag y bo'n bosibl, ac i wella eglurder o sut y cyflawnir orau. Yn yr un modd, fodd bynnag, bydd llawer o achosion lle na fydd Tystiolaeth Bellach mewn gwirionedd ar gael. Rhaid iddo felly hefyd fod yn bosibl asesu hawlwydd yn gadarn heb unrhyw Dystiolaeth Bellach pan na fydd yn bodoli.
16. Gan ystyried y ffactorau amrywiol hyn, mae'r Adolygiad wedi dod i'r casgliad canlynol:

- a) Dylai baich y cyfrifoldeb am gasglu Tystiolaeth Bellach (ac eithrio'r hyn sydd gan yr Adran) eistedd yn bennaf â'r hawlydd gan eu bod yn y sefyllfa orau i gyflenwi pa dystiolaeth sydd ar gael ac oherwydd gall lefelau uchel o geisiadau am dystiolaeth Darparwr Asesu fod yn aneffeithiol i raddau helaeth, ond effeithio llawer ar adnoddau;
  - b) Ond cyn pwysleisio lle mae'r cyfrifoldeb hwn yn gorffwys, dylai fod ymdrech ar y cyd i wella cyfathrebu i esbonio rôl y dystiolaeth a chyfrifoldebau hawlydd.
17. Gwnaeth yr Adolygiad hefyd canfod nad oedd rhai mathau o dystiolaeth, yn enwedig y rheini o ofalwyr neu aelodau'r teulu, bob amser yn rhoi digon o ar dystiolaeth gan weithwyr iechyd proffesiynol sy'n cael eu hystyried yn fwy gwrthrychol. Dylai'r Adran geisio sicrhau bod y dystiolaeth gan ofalwyr ac aelodau'r teulu yn cael y pwys priodol yn y broses asesu, gan gydnabod y dylai pob ffynhonnell o dystiolaeth cael ei archwilio a'i phrofi.

Ymddiriedolaeth Hawlydd a Thryloywder

18. O ystyried y ddadl o amgylch cyflwyno PIP, nid yw'n syndod bod tegwch penderfyniadau PIP wedi bod yn destun rhywfaint o amheuaeth. Er na fydd hawlwr yn cytuno o reidrwydd â phenderfyniadau mae'n hanfodol eu bod yn deall ar ba sail y penderfynwyd ar eu hawl. Mae hawlwr hefyd yn disgwyl derbyn safon benodol o wasanaeth i gwsmeriaid wrth ryngweithio â staff yr Adran a darparwyr, beth bynnag fydd canlyniad terfynol eu dyfarniad PIP. Mae cyfleoedd drwy gydol taith yr hawlydd lle gellid gwella arferion i sicrhau bod gan hawlwr hyder yn y broses, a thegwch dyfarniadau, yn cael ei ddefnyddio i'r eithaf.
19. Mae hawlwr wedi mynegi diffyg hyder yng ngallu Gweithwyr Iechyd Proffesiynol i gofnodi'n gywir yr hyn a ddywedwyd yn ystod asesiadau wyneb-yn-wyneb. Soniwyd yn aml hefyd am ddiffyg ymddiriedaeth yng ngallu'r Gweithwyr Iechyd Proffesiynol i benderfynu ar effaith eu cyflwr. Mae'r farn hon yn arbennig o gyffredin pan nad yw'r Gweithwyr Iechyd Proffesiynol yn arbenigwr yn eu cyflwr iechyd.
20. Mae'r Adolygiad yn ystyried ni ddylai Gweithwyr Iechyd Proffesiynol fod yn arbenigwr mewn cyflwr iechyd penodol yn cael effaith ar eu gallu i gynnal asesiad swyddogaethol, ar yr amod bod hyfforddiant digonol yn ei le. Fodd bynnag, o ystyried bod hyn yn bryder gwirioneddol i hawlwr, dylai'r Adran a Darparwyr wneud mwy i roi sicrwydd i hawlwr ynghylch digonolrwydd hyfforddiant a roddir i weithwyr iechyd proffesiynol. Ar ben hynny, dylai'r Adran annog aseswyr i'w gwneud yn glir lle maent wedi tynnu ar y cymorth arbenigol sydd ar gael iddynt, fel arbenigwyr iechyd meddwl.
21. Byddai proses asesu mwy tryloyw yn rhoi mwy o hyder i hawlwr yn degwch a gonestrwydd yr asesiad. Mae'r Adolygiad yn ystyried y dylai'r hawlwr gael mynediad rheolaidd at eu hadroddiad asesu pan fyddant yn derbyn hysbysiad o'r penderfyniad dyfarnu. Dylai hyn fod yn berthnasol i asesiadau papur ac wyneb-yn-wyneb. Byddai o gymorth i hawlwr deall ar ba sail y penderfynwyd ar eu hawl a'u galluogi i wneud penderfyniad mwy gwybodus ynghylch a ddylid dadlau yn ei gylch.

22. Yn y tymor hwy, gallai tryloywder cael ei gynyddu ymhellach drwy wneud recordiad sain yn arferol ar gyfer asesiadau wyneb-yn-wyneb. Dylai cyflwyno recordiadau sain helpu i gynyddu hyder hawlydd wrth gynnal asesiadau o'r fath, yn ogystal â mynd i'r afael ag unrhyw gwynion - gan ddarparu mwy o ddiogelwch i hawlwyd sy'n profi methiant gwasanaeth ac i Weithwyr Iechyd Proffesiynol a allai fod yn destun cwyn anghywir. Gall hefyd gael ei ddefnyddio gan ddarparwyr asesu i ysgogi gwelliannau mewn ansawdd. Mae'r Adolygiad yn ystyried ei bod yn bwysig bod recordiad sain yn cael ei gynnig ar sail ddiodyn gyda'r opsiwn o dynnu'n ôl ar gael i hawlwyd.
23. Mae materion ymddiriedaeth hawlydd yn parhau yn ystod y cam anghydfodau. Mynegodd hawlwyd bryder am y broses Ailystyriaeth Gorfodol, yn enwedig wrth gysylltu hyn â darparu tystiolaeth bellach, gyda llawer yn teimlo nad oedd eu penderfyniad yn cael ei edrych arno eto mewn modd digon trylwyr. Roedd Barnwyr Tribiwnlys hefyd yn amheus am drylwyredd y broses Ailystyriaeth Gorfodol. Ar ben hynny, ar hyn o bryd mae 65% o wrandawiadau apêl yn gwyrddroi'r penderfyniad cychwynnol sy'n erydu'n amlwg ymddiriedaeth hawlwyd a rhanddeiliaid yn y system. Mae gwahanol ganfyddiadau ynglŷn â pham bod cymaint o apeliadau yn gwyrddroi'r penderfyniadau cychwynnol sy'n tynnu sylw at yr achos ar gyfer ymchwil pellach.
24. Mae gwella'r diffyg ymddiriedaeth gynhenid hwn yn dasg heriol a bydd angen symudiad sylweddol mewn canfyddiad hawlwyd. Bydd mwy o dryloywder yn helpu ond mae adfer ymddiriedaeth hawlwyd yn ofynnol bod y broses asesu ei hun o ansawdd amlwg uchel sy'n cynhyrchu canlyniadau teg a chyson.

Hyrwyddo Ansawdd a Chysondeb

25. Nododd yr Adolygiad cyntaf bod mesur cysondeb rhwng achosion PIP yn bwysig er mwyn rhoi sicrwydd bod asesiadau yn cynhyrchu canlyniadau teg.
26. Mae cyflawni ansawdd a chysondeb mewn budd-dal ar raddfa PIP, a gyda'i chymhlethdod cynhenid, yn heriol. Mae'r anawsterau hyn yn cael eu chwyddo gan lefel yr amrywiaeth yn y llwyth achosion PIP. Rhaid i'r asesiad o anghenion cael eu cysylltu mewn ffordd fecanistig, ond yn hytrach dylid archwilio nam swyddogaethol unigolion drwy gwestiynu deinamig sydd wedi eu teilwra i'r sefyllfa a'r person.
27. Yn dilyn problemau ar yr adeg cyflwyno gynnar, mae'r Adran wedi cymryd nifer o gamau i wella ansawdd, gan gynnwys cyfres newydd o feini prawf archwilio, swyddogaeth archwilio annibynnol, a set gryfach o gredydau gwasanaeth. Mae'r gweithrediadau hyn yn gam i'w groesawu yn y cyfeiriad cywir. Serch hynny, mae gan yr Adolygiad pryderon ynghylch cadernid cymhwyso'r meini prawf archwilio ar draws y system. Pryder arall yw nad yw'r broses archwilio yn ystyried gwneud penderfyniadau ar draws pob rhan o'r broses PIP, ond yn canolbwyntio'n rhy gul yn unig ar yr adroddiad a gynhyrchwyd.
28. Nid oes gan yr Adolygiad y data llawnh i ddeall yn effaith y gwahanol ffactorau allanol a allai effeithio ar y canlyniadau neu ddangos pa lefel o amrywiad y gellid yn rhesymol ei ddisgwyl yn PIP. Fodd bynnag, mae'r data sydd ar gael ar ganlyniadau, pan edrychwyd arno gyda'i gilydd, yn ymddangos yn eithaf gwasgareddig. Mae hyn yn

awgrymu y gall y dosbarthiad presennol o ganlyniadau cwmpo y tu allan i'r ystod o amrywioldeb y byddai rhywun yn ei ddisgwyl os yw'r broses yn cyflawni lefelau derbyniol o gysondeb. Ynghyd ag arsylwadau o anghysondeb ac amrywioldeb cynhenid mewn amgylchiadau hawlwr. Mae hyn yn arwain yr Adolygiad i argymhell cymryd camau pellach i sicrhau mwy o gysondeb.

29. Wrth asesu PIP, mae'r Adolygiad wedi nodi pedair ffynhonnell arbennig o arwyddocaol o anghysondeb posibl:
- a) Faint o gymorth y mae hawlwr yn eu cael wrth wneud eu cais ac yn yr asesiad;
  - b) Faint o dystiolaeth bellach dylid ei hystyried mewn unrhyw achos penodol;
  - c) Gwahaniaethau yn y broses rhwng y ddau ddarparwr;
  - ch) Gwahaniaethau o ran ymagwedd aseswyr unigol.
30. Mae'n anochel nad oes unrhyw un weithred neu fenter a fyddai'n gyfan gwbl neu hyd yn oed ddatrys y materion a nodwyd i raddau helaeth. Mae mynd ati'n rhagweithiol i ddeall a mynd i'r afael â'r holl ffynonellau amrywiad posibl wrth wraidd darparu gwasanaeth sy'n deg, yn dryloyw, yn gyson, yn wrthrychol, ac yn canolbwyntio ar y rhai sydd â'r angen mwyaf.
31. Ar sail y dystiolaeth sydd ar gael mae rhesymeg glir ar gyfer gweithredu mewn pedwar maes eang:
- a) Mwy o ffocws ar yr asesiad ar effaith swyddogaethol;
  - b) Darparu digon o amser i ystyried y sylfaen dystiolaeth yn yr achos cyn yr asesiad, gan ganiatáu ar gyfer ymholiadau dilynol ar ôl yr asesiad a sicrhau bod ysgrifennu'r asesiad yn cael ei wneud mewn modd amserol;
  - c) Ehangu a dyfnhau'r dull archwilio a rheoli ansawdd i gwmpasu mwy o daith yr hawlydd, fel y bod ansawdd yn cael ei wella drwy gydol y broses. Byddai hefyd yn caniatáu gwell dealltwriaeth o ansawdd yr asesiad gwirioneddol yn hytrach na dibynnu ar archwilio'r adroddiad asesu;
  - ch) Monitro cysondeb canlyniadau drwy feincnodi a dadansoddi "plymio dwfn" a defnyddio'r mewnwelediad hwn i wella ansawdd a chysondeb.
32. Ni all unrhyw fframwaith ar ben ei hun gyrru amodau ar gyfer gwelliant mewn ansawdd. Gyda'r fath gysyniad dadleuol fel ansawdd, mae'n hanfodol bod yr Adran a Darparwyr yn gweithio'n adeiladol gyda'i gilydd. Rhaid iddynt symud y tu hwnt i gyfyngiadau cytundebol gyda'r diben cyffredin o wella perfformiad y budd-dal. Mae'r Adolygiad yn annog rheolaeth y ddau sefydliad yn gryf i fynd ar drywydd y dull adeiladol hwn.

Dyfodol y Taliad Annibyniaeth Personol

33. Mae'r Adolygiad wedi amlygu nifer o heriau y dylai'r Adran edrych i'w datrys cyn gynted â phosibl. Tra bod hyn yn cael ei wneud, dylai'r Adran hefyd dechrau gwneud cynlluniau ar gyfer PIP dros y tymor hwy. Wrth wneud hyn mae'r Adolygiad yn argymhell ystyried tri maes allweddol:

- a) Gwerthuso a gwella PIP yn y tymor hwy;
  - b) Sut y gall PIP cyflawni gwell canlyniadau i hawlwydrwy gefnogi nodau polisi ehangach;
  - c) Newidiadau i'r dulliau cyflwyno.
34. Pwysleisiodd yr Adolygiad Annibynnol cyntaf o PIP pwysigrwydd strategaeth werthuso feintiol ac ansoddol trylwyr, gyda chynllun a drefnwyd ar gyfer cyhoeddi ei ganfyddiadau. Mae'r broses hon wedi dechrau, er yn hwyr, gyda chanfyddiadau cychwynnol i'w gyhoeddi yng Ngwanwyn 2017, a gwerthuso pellach i gael ei gyhoeddi yn ddiweddarach. Mae'n hanfodol bod yr Adran yn parhau â'r ymchwil hwn ac yn sicrhau bod ei ganfyddiadau yn cael eu gwneud yn hygyrch i ystod eang o gynulleidfaoedd arbenigol ac anarbenigol, i wella tryloywder ac ymddiriedaeth y cyhoedd yng ngweithrediad y budd-dal.
35. Mae'r Adolygiad yn dod i'r casgliad bod yna hefyd rhai meysydd allweddol yn ymwneud â gweithrediad PIP sy'n gofyn am archwilio ychwanegol, ond nad ydynt am gael ei ystyried gan yr ymchwil a gynlluniwyd ar hyn o bryd: cysondeb canlyniadau, y broses Ailystyriaeth Gorfodol ac adolygiadau dyfarnu. Bydd canolbwyntio ar y tri maes hyn, yn ogystal â gwaith ymchwil cyfredol, yn helpu'r Adran i wneud y gorau o'r ymddiriedaeth i'r cyhoedd yng ngweithrediad PIP.
36. Mae'r Adolygiad yn argymhell bod yr Adran yn ystyried - o bosib ar y cyd â chyflogwyr ac eraill - a gellid gwneud mwy i gysylltu pobl gyda chyingor neu wasanaethau cymorth perthnasol os ydynt yn hawlio PIP ac maent naill ai yn y gwaith neu gyda'r awydd neu botensial i symud i mewn iddo. Er mwyn gwneud hyn yn effeithiol, rhaid iddo fod yn gwbl glir nad yw hyn yn ddrws cefn i gyflwyno amodoldeb i PIP. Mae'n rhaid i hawlwydrwy hefyd cael hyder llwyr nad yw bod mewn cyflogaeth, mewn unrhyw ffordd, yn anfantais yn yr asesiad ar gyfer PIP; mae'r Adolygiad wedi gweld arwyddion efallai nad yw hyn yn wir yn gyffredinol ar hyn o bryd.
37. Yn olaf, gan adeiladu ar yr Adolygiad Cyntaf, mae'r Adolygiad hwn yn ailadrodd y byddai PIP yn elwa'n sylweddol o system ddigidol fwy integredig a rhannu gwybodaeth well ar draws taith y cwsmer. Bydd hyn yn cymryd amser, ymrwymiad a chryn gydweithio ar draws llywodraeth ganolog, darparwyr gofal iechyd, ac Awdurdodau Lleol.
38. Hyd yn hyn, mae cynnydd wedi bod yn araf gyda dim ond treial cyfyngedig o'r ffurflen PIP2W ddigidol. Mae taith ddigidol fwy datblygedig yn cynnig llawer o gyfleoedd i wella casglu tystiolaeth, yn teilwra teithiau'r hawlydd. Byddai hefyd yn darparu proses mwy cydgysylltiedig lle y bydd trosglwyddiadau rhwng yr Adran a'i Darparwyr allanol amrywiol yn cael eu rheoli y tu ôl i'r llenni yn hytrach na bod yn nodwedd amlwg profiad yr hawlydd nodweddiadol. Byddai'r Adolygiad yn annog yr Adran i gyflymu'r broses o gyflwyno ffurflen gais digidol ac, yn y tymor hwy, i ddarparu profiad modern i'r cwsmer drwy ddatblygu taith a weithredir yn ddigidol yn llawn.

39. Drwy gyfuno gwaith gwella parhaus gydag argymhellion yr Adolygiad hwn, gall PIP dechrau cyflawni ei amcanion polisi'n fwy yn y tymor hir - hyder y cyhoedd wedi eu hadfer, canlyniadau teg a chyson ar gyfer hawlwr, a chynaliadwyedd ariannol.

Argymhellion

1. Bod yr Adran yn symleiddio a chydlynu gwell cynnyrch cyfathrebu i roi esboniad clir o gyfrifoldebau defnyddwyr. Dylai hyn gynnwys y defnydd o gyfryngau digidol er mwyn darparu hawlwr ag enghreifftiau go iawn o ba wybodaeth swyddogaethol dylent gyflwyno fel rhan o'u cais.
2. Bod yr Adran yn gwneud yn glir bod y cyfrifoldeb i ddarparu tystiolaeth bellach yn gorwedd yn bennaf â'r hawlydd ac ni ddylent gymryd yn ganiataol y bydd yr Adran yn cysylltu â'u gweithwyr iechyd proffesiynol.
3. Bod yr Adran yn sicrhau bod tystiolaeth o ofalwyr yn cael digon o bwys yn yr asesiad.
4. Bod tryloywder y broses o wneud penderfyniadau yn cael ei wella gyda hawlwr yn cael eu hadroddiad asesu gyda'u llythyr penderfyniad. Yn y tymor hwy, yn cynnig recordiad sain o'r asesiad yn ddiodyn gyda'r opsiwn i'r hawlydd ddewis peidio.
5. Dylai asesiadau ddechrau gyda chasglu hanes swyddogaethol yn hytrach na hanes meddygol. Dylai opsiynau ar gyfer cadarnhau hanes meddygol cyn yr asesiad cael eu harchwilio er mwyn sicrhau bod yr asesiad yn canolbwyntio'n fwy ymarferol a bod amser ar gael i archwilio effeithiau swyddogaethol yn ddigon manwl.
6. Dylai Gweithwyr Iechyd Proffesiynol gael mwy o amser i ystyried y dystiolaeth a ddarparwyd gyda chais cyn i'r asesiad ddechrau.
7. Dylai'r Darparwyr Asesu a'r Adran gweithio i weithredu system lle mae tystiolaeth yn cael ei ddilyn i fyny ar ôl yr asesiad lle mae tystiolaeth ddefnyddiol wedi ei adnabod a gall gynnig mewnwelediad perthnasol pellach. Dylid rhoi blaenoriaeth arbennig i wybodaeth sy'n debygol o fod yn ymarferol o ran ei natur.
8. Cwblhau ysgrifennu'r adroddiadau yn syth ar ôl yr asesiad ac eithrio mewn amgylchiadau eithriadol.
9. Dylai'r Adran i ehangu'r broses archwilio i gynnwys y cam adolygiad cychwynnol a hefyd yn archwilio sut i gynnwys gweithgaredd Rheolwr Achos mewn proses archwilio benben.
10. Dylai gweithgarwch archwilio, sicrwydd a gwella ansawdd canolbwyntio ar ansawdd yr asesu yn ogystal ag ansawdd yr adroddiad. Dylai hyn gael ei gefnogi gan recordiad sain o asesiadau ac arsylwadau uniongyrchol ychwanegol o asesiadau.

11. Dylai'r Adran a Darparwyr cyflwyno archwiliadau cysondeb ar draws amrywiaeth o fetrics, gan gynnwys "deifio dwfn" ar achosion â chanlyniadau tebyg, fel rhan o reolaeth reolaidd y gwasanaeth.
12. Cynnal a chyhoeddi ymchwil pellach ar weithrediad PIP, yn arbennig yn cwmpasu cysondeb canlyniadau, effeithiolrwydd adolygiadau dyfarniad ac effeithiolrwydd y broses ailystyriaeth gorfodol.
13. Yn y tymor hwy, yn datblygu taith ddigidol cydgysylltiedig sy'n cynnwys cyfleuster ar-lein ar gyfer hawlwr a gweithwyr iechyd proffesiynol allanol i lwytho tystiolaeth ddogfennol yn ddiogel.
14. Ail-bwysleisio a sicrhau na fydd cyflogaeth yn rhoi hawlwr dan anfantais pan fyddant yn ceisio hawlio PIP ac archwilio ffyrdd y gall PIP fod yn alluogwr o ran gwella cyfraddau cadw cyflogaeth anfantais.

Atodiad A: Cynnydd ar argymhellion o'r Adolygiad cyntaf

1. Gwnaeth yr Adolygiad cyntaf pedwar ar ddeg o argymhellion, gan gydnabod y byddai amserlenni ar gyfer gweithredu yn cael ei dylanwadu gan gymhlethdod y gweithgaredd sydd ei angen. Anogodd yr Adolygiad bod camau yn cael eu cymryd ar rai o'r argymhellion cyn Cyflwyno'r PIP Llawn (a elwid gynt yn "Ailasesu a Reolir") ddechrau, er mwyn sicrhau bod hawlwr DLA sy'n trosglwyddo i PIP yn elwa o unrhyw newidiadau.
2. Mae'r ail Adolygiad yn cydnabod bod amrywiaeth o gamau gweithredu ar y gweill i fynd i'r afael â'r rhain a'r argymhellion eraill. Ond, yn gyffredinol, mae cynnydd wedi bod yn gymysg, gyda rhai argymhellion naill ai'n anghyflawn neu'n arafach na'r gobaith mewn llawer o feysydd gweithredu.

Y camau a gymerwyd yn erbyn argymhellion

Argymhelliad 1 a 2

- 1 Adolygu cyfathrebu allanol gyda hawlwr er mwyn iddynt ddeall yr hyn i'w ddisgwyl yn yr asesiad ac i atgyfnerthu hawliau a chyfrifoldebau hawlwr
- 2 Ail-ddylunio strwythur a chynnwys y llythyrau penderfyniad. Adolygu hyfforddiant ac arweiniad rheolwr achos i gryfhau sgiliau ysgrifennu llythyr penderfyniad a gwneud yn siŵr bod gwiriadau ansawdd yn digwydd.

3. Mewn ymateb i'r argymhellion hyn, mae'r Adran wedi:
  - Profi a chyflwyno cynhyrchion cyfathrebu hawlwr diwygiedig ar draws y daith;
  - Adolygu cynnwys GOV.uk i ddarparu mwy o eglurder i hawlwr;
  - Ailstrwythurwyd y llythyr penderfyniad, sydd wedi cael ei brofi gyda hawlwr, i roi esboniad cliriach o'r penderfyniad a sut cafodd y penderfyniad hwn ei wneud;
  - Cyflwyno offer "rheswm dros y penderfyniad" a'i gyflwyno i bob rheolwr achos i helpu ffurfio rhesymau dros benderfyniadau a dull cyson o wneud penderfyniadau.
4. Mae'r Adolygiad yn gefnogol i'r cynnydd y mae'r Adran wedi ei wneud wrth adolygu ei gyfathrebiadau allanol. Mae cynnwys yr hawlwr wrth brofi cynhyrchion newydd hefyd yn galonogol. Fodd bynnag, cymerodd y newidiadau i gynhyrchion cyfathrebu beth amser i gael eu dwyn i mewn, gyda'r rhan fwyaf o

gynnyrch newydd heb ei gyflwyno tan haf 2016. Yn y dyfodol, byddai'r Adolygiad yn annog yr Adran i fabwysiadu dull profi a dysgu mwy hyblyg wrth gyflwyno'r newidiadau hyn i gyflymu gweithredu yn ogystal â'r camau pellach a nodwyd yn yr Adolygiad hwn i wella cyfathrebiadau â hawlwr.

Argymhelliad 3

Cymryd camau gweithredu i ddechrau rhaglen barhaus i adeiladu perthynas waith gwell rhwng rheolwyr achos a gweithwyr iechedd proffesiynol.

5. Mewn ymateb i'r argymhelliad hwn mae'r Adran wedi datblygu rhaglen barhaus o ymgysylltu gan gynnwys cynadleddau achos ac ymweliadau gweithredol ar y cyd.
6. Mae'r Adolygiad wedi nodi'r cynnydd a wnaed wrth gyflwyno rhaglen ymgysylltu rhwng yr Adran a'i ddarparwyr. Mae'r ymgysylltu wedi canolbwyntio'n drwm ar lefelau uwch a dylai ymgysylltu mwy uniongyrchol cael ei annog rhwng rheolwyr achos rheng flaen a gweithwyr iechedd proffesiynol, yn benodol er mwyn galluogi trafodaeth uniongyrchol gyfnodol, er enghraifft am fathau heriol o achos. Mae'r Adolygiad yn cael ei annog drwy gyflwyno gweithiwr proffesiynol iechedd ar y safle mewn rhai canolfannau budd-daliadau i gefnogi'r broses Adolygu Dyfarniad newydd, a drafodir ym Mhennod 6 yr adroddiad, a byddai'n annog cyfleoedd pellach ar gyfer rheolwyr achos a gweithwyr iechedd proffesiynol i gymryd rhan yn y ffordd hon.

Argymhelliad 4

Sicrhau bod ystafelloedd asesu Darparwr Asesu wedi'u ffurfweddu fel bod yr aseswr a'r hawllydd yn eistedd ar ongl 90 gradd.

7. Mewn ymateb i'r argymhelliad hwn mae'r Adran yn parhau i weithio gyda Darparwyr Asesu i sicrhau bod asesiadau yn cael eu cynnal yn unol â'r egwyddor o "ymgyngori agored".
8. Mae'r Adolygiad yn derbyn bwriad yr Adran i sicrhau bod asesiadau yn cael eu cynnal mewn modd agored, ymgynghorol heb fod yn rhagnodol ynghylch trefn yr ystafell asesu. Fodd bynnag, drwy arsylwi asesiadau, mae'r Adolygiad yn pryderu, bron yn ddiethriad, bod hawlwr yn dal i eistedd yn union gyferbyn â'r Gweithiwr Iechedd Proffesiynol yn ystod yr asesiad, yn aml gyda desg a sgrin cyfrifiadur yn rhannol yn cuddio'r llinell golwg. Mae'r Adolygiad yn cydnabod bod rhai Gweithwyr Iechedd Proffesiynol yn fedrus mewn cyffwrdd-deipio a bod y dull hwn yn dal i ganiatáu cyswllt llygad rhesymol ac adeiladu cydberthynas â'r hawllydd, gan alluogi'r Gweithiwr Iechedd Proffesiynol i wrando'n astud ac archwilio'n llawn ar effaith swyddogaethol, wrth wneud cofnod cywir ac amserol o'r hyn a drafodwyd.
9. Ond lle nad yw Gweithwyr Iechedd Proffesiynol yn meddu ar sgiliau cyffwrdd-deipio, mae'r Adolygiad wedi arsylwi seibiau hir yn ystod yr asesiad tra bod y Gweithiwr Iechedd Proffesiynol yn treulio amser yn edrych ar (ac wedi ei guddio gan) sgrin y cyfrifiadur wrth deipio, yn torri cyswllt llygad a chydberthynas, ac felly'n effeithio ar lif yr asesiad a phrofiad yr hawllydd. Mewn achosion o'r fath, mae'n anodd ystyried bod yr asesiad yn cael ei gynnal mewn modd "agored ac ymgynghorol", nid lleiaf gan nad oes gan yr hawllydd linell golwg ar yr hyn sy'n cael ei gofnodi. Mae'r Adolygiad yn cydnabod gwerth Gweithwyr Iechedd Proffesiynol sy'n meddu ar sgiliau cyffwrdd-deipio ac yn annog yr

Adran i fonitro'r modd y mae asesiadau yn cael eu cynnal gyda'i ddarparwyr i sicrhau bod yr egwyddor gyffredinol o gyfathrebu agored yn cael ei gynnal.

Argymhelliad 5

Manteisio i'r eithaf ar y defnydd o gyfathrebu yn fwy rhagweithiol gyda hawlwydr drwy gydol y broses hawlio, er enghraifft mwy o ddefnydd negeseuon SMS allanol.

10. Mewn ymateb i'r argymhelliad hwn mae'r Adran wedi datblygu 25 o negeseuon testun SMS PIP awtomataidd y gellir eu hanfon at hawlwydr ar adegau allweddol yn ystod taith yr hawlydd.
11. Croesewir y camau a gymerwyd i gyflwyno'r cyfathrebiadau hyn drwy gydol y broses hawlio, ac mae'r Adran yn cael ei annog i fonitro'r effaith ar brofiad yr hawlydd. Serch hynny, mae cyfran fawr o hawlwydr sy'n cysylltu â'r Adran i fynd ar ôl y cynnydd yn parhau i fod, gan atgyfnerthu'r angen i'r Adran gynyddu ei ffocws ar gyflawni digidol i alluogi hawlwydr i olrhain statws ceisiadau.

Argymhelliad 6

Sicrhau bod bwriad y polisi ar gyfer trefniadau adolygu dyfarniad yn cael eu bodloni a bod y canllawiau yn adlewyrchu hyn.

12. Mae'r Adolygiad yn falch bod yr Adran wedi disodli'r term dryslyd "ymyriad" gyda disgrifydd mwy priodol o'r broses, sef "Adolygu Dyfarniad", a nodwyd y newidiadau a wnaed i'r broses o fis Mehefin 2016 fel y trafodwyd ym Mhennod 6 yr adroddiad.
13. Mae dal angen gwneud mwy i feithrin hyder ac ymddiriedaeth wrth ddechrau trefnu'r cyfnodau ar gyfer Adolygu Dyfarniad. Yn y mwyafrif helaeth o sylwadau'r Adolygiad o asesiadau PIP cychwynnol, ychydig iawn o amser a rhoddwyd i ystyriaeth gan Weithwyr Iechyd Proffesiynol i benderfynu ar yr hyd a argymhellir o gyfnodau adolygu ac nid oedd y rhesymau dros hyn yn cyfleu'n dda bob amser. Yn yr un modd, awgrymodd arsylwadau gan Reolwyr Achosion bod y rhan hon o'u proses gwneud penderfyniadau yn cael ei wneud ar frys.
14. Yn ogystal, mae dryswch yn parhau ynghylch pryd y dylai hawlwydr ddisgwyl cael eu dyfarniad wedi ei adolygu. Dylai'r Adran wneud mwy i egluro'r rhyngweithio rhwng hyd ffurfiol y dyfarniad a'r dyddiad cychwyn sy'n deillio ar gyfer y broses Adolygu Dyfarniad, gan wneud yn gliriach pryd y bydd yr Adran yn cychwyn yr adolygiad hwnnw, yn ogystal â'r rhesymeg dros hyd y dyfarniad.
15. Mae'r Adolygiad hwn wedi nodi'r broses Adolygu Dyfarniad fel maes lle dylai'r Adran gynnal gwerthusiad pellach i fesur ei effeithiolrwydd.

Argymhelliad 7

Adolygu'r broses hawlio PIP, gan fabwysiadu cynllun sy'n gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd a gynnigir gan fwy o ddefnydd o dechnolegau digidol ac eraill, a gellir eu gweithredu mewn ffordd raddol a chynyddol sy'n:

- a) rhoi blaenoriaeth uchel i gyflwyno mecanwaith, fel porth ar-lein, sy'n caniatáu i hawlwr olrhain statws eu cais.
- b) symud i ffwrdd o'r model 'un maint i bawb' ar gyfer y broses hawlio ac yn cefnogi dull mwy teilwredig yn seiliedig ar anghenion y rhai sy'n hawlio.
- c) defnyddio cysylltiad â'r hawlydd i ganfod pa wybodaeth a thystiolaeth sydd eisoes ar gael i gefnogi'r cais.
- ch) gwneud taith yr hawlydd yn fwy integredig o dan frandio cyffredin.

- 16. Mewn ymateb i'r argymhelliad hwn, mae'r Adran wedi treialu cyflwyno cais digidol ac yn gwerthuso'r gwersi a ddysgwyd cyn symud ymlaen ymhellach.
- 17. Mae'r Adolygiad yn siomedig i nodi'r cynnydd cyfyngedig wrth gyflwyno cais digidol, wrth gydnabod y materion ynghylch cyfyngiadau a blaenoriaethu adnoddau y mae'r Adran yn eu hwynebu yn ei agenda trawsnewid digidol. Mae'r Adolygiad yn annog yr Adran yn gryf iawn i gyflymu'r broses o gyflwyno ffurflen gais ddigidol, a hefyd, yn y tymor hwy, i feddwl am ddefnydd ehangach o ddulliau digidol ar draws daith y cwsmer.
- 18. Mae'r Adolygiad yn cydnabod natur fasnachol brandio ond yn dal yn credu y gellid gwneud mwy i sicrhau bod natur y berthynas gadwyn gyflenwi'n gliriach i hawlwr. Fel y nodwyd yn yr Adolygiad cyntaf, mae'r broses hawlio bresennol yn ddigyswllt i hawlwr gan fod yn rhaid iddynt gyfarwyddo'r trosglwyddiad o'r Adran i'r Darparwr Asesu ac yn ôl eto. Nid yw'r rhain yn cael eu trin yn esmwyth bob amser ac y byddai dull digidol yn cynnig profiad mwy di-dor i hawlydd drwy borth sengl gyda throsglwyddiadau a reolir y tu ôl i'r llenni; felly hefyd yn gwneud y mater o frandio cyffredin yn llai pwysig.

Argymhelliad 8

Ar gyfer yr asesiad wyneb yn wyneb, atgyfnerthu canllawiau presennol ar gyfer Gweithwyr Iechyd Proffesiynol i sicrhau cysondeb yn y ffordd y maent yn cyflwyno eu hunain a natur swyddogaethol yr asesiad ac yn cyfyngu ar y pwyslais a roddir ar gasglu gwybodaeth glinigol.

- 19. Mewn ymateb i'r argymhelliad hwn mae'r Adran wedi diwygio'r canllawiau yn y maes hwn i gyflwyno cysondeb a phwysleisio natur swyddogaethol yr asesiad.
- 20. Croesewir newidiadau i'r canllawiau, ond mae'n ymddangos fod dal canfyddiad eang ymysg hawlwr o fynychu asesiad clinigol yn hytrach nag asesiad swyddogaethol. Mae'r Adolygiad yn siomedig i arsylwi ar y defnydd parhaus o derminoleg feddygol gan staff yr Adran a staff y Darparwr Asesu, yn arbennig y cyfeiriadau at "rhagor o dystiolaeth feddygol" neu "FME", sy'n atgyfnerthu'r camganfyddiad hwn. Byddai'r Adolygiad hefyd yn cwestiynu'r defnydd o'r term "clinig" ar gyfer rhai o'r lleoliadau lle mae asesiadau yn cael eu diweddu. Rhaid i'r Adran wneud mwy i atgyfnerthu natur swyddogaethol yr asesiad fel y nodir ym Mhenodau 3 a 5 yr adroddiad.

Argymhelliad 9

Archwilio cyfleoedd i wella casglu Tystiolaeth Bellach gan:

- a) adolygu cyfathrebiadau allanol fel bod negeseuon am Dystiolaeth Bellach yn gyson ac yn rhoi mwy o eglurder ynghylch y math o dystiolaeth sydd ei hangen a phwy sy'n gyfrifol am gasglu'r wybodaeth;
- b) lle bo hynny'n briodol ac yn berthnasol, rhannu gwybodaeth a thystiolaeth gan Asesiad Gallu i Weithio, neu ffynonellau eraill o wybodaeth a gedwir gan yr Adran;
- c) archwilio'r posibilrwydd o rannu gwybodaeth a thystiolaeth yn ehangach ar draws asesiadau a gynhaliwyd mewn rhannau eraill o'r sector cyhoeddus ar gyfer adroddiadau, er enghraifft iechyd a gofal cymdeithasol.

21. Un o brif swyddogaethau'r Adolygiad hwn yw archwilio pa mor effeithiol y mae Tystiolaeth Bellach yn cael ei ddefnyddio i gynorthwyo'r penderfyniad cais cywir. Mae cynnydd yn y meysydd hyn yn cael eu trafod yn fwy manwl ym Mhenodau 3 a 6 yr adroddiad, gan gynnwys camau a gymerwyd gan yr Adran mewn ymateb i'r argymhelliad hwn.
22. Mae'r Adolygiad yn falch o'r cynnydd sylweddol mae'r Adran wedi gwneud o ran cefnogi hawlwr sy'n derfynol sâl wrth gyflwyno porth digidol diogel i dderbyn gwybodaeth feddygol sensitif gan weithwyr gofal iechyd proffesiynol. Mae hwn yn gam cyntaf pwysig tuag at rannu gwybodaeth yn ehangach gan adrannau'r llywodraeth a sefydliadau eraill. Ond mae'r Adolygiad o'r farn y gallai cynnydd mwy pendant cael ei wneud wrth rannu tystiolaeth ar draws y sector cyhoeddus, ac yn benodol wedi nodi, mewn achosion lle maent ar gael, mae asesiadau gofal cymdeithasol yn ffynhonnell gyfoethog o dystiolaeth y dylai'r Adran wneud well defnydd ohonynt.

Argymhellion 10 a 12

10. Monitro cymhwyso'r Gweithgaredd 11 'Cynllunio a dilyn teithiau' a sicrhau bod esboniad clir o bwrpas y Gweithgaredd ar gyfer staff yr adran, gweithwyr iechyd proffesiynol a hawlwr;
12. Sicrhau bod cymhwyso'r canllawiau presennol yn gyson ar gyfer Gweithwyr Iechyd Proffesiynol ar ddibynadwyedd ac amodau anwadal.

23. Cyhoeddwyd canllawiau diwygiedig o gwmpas Gweithgaredd 11 ym mis Ebrill 2015, ac mae'n galonogol bod yr Adran wedi parhau i weithio gyda Darparwyr Asesu i ddatblygu gofynion hyfforddi cysylltiedig.
24. Roedd yr Adolygiad hefyd yn croesawu'r diwygiadau i'r canllawiau yn ogystal â hyfforddiant newydd ar gyfer rheolwyr achos a gweithwyr iechyd proffesiynol, a gyflwynwyd er mwyn sicrhau bod y meini prawf "dibynadwyedd" yn cael eu cymhwyso yn erbyn pob gweithgaredd o fewn yr elfennau bywyd bob dydd a symudedd. Mae'r Adran yn cael ei annog i sicrhau bod ei mecanweithiau archwilio yn ddigon cadarn i fonitro cymhwyso'r canllawiau hyn, ac i fireinio dulliau o'r fath lle maent yn profi nad yw'n ddigonol.
25. Mae'r Adolygiad yn nodi'r dyfarniadau cyfreithiol diweddar sy'n effeithio ar Weithgaredd 11 ac ymateb yr Adran iddynt hwy.

Argymhelliad 11

Adolygu sut mae cymhorthion ac offer yn cael eu hystyried mewn asesiadau PIP yn erbyn y bwriad polisi gwreiddiol, a gwneud unrhyw addasiadau angenrheidiol i ganllawiau a hyfforddiant.

26. Mae'r Adolygiad yn nodi'r camau a gymerwyd gan yr Adran a phenderfyniad y Llywodraeth i beidio â bwrw ymlaen â'r newidiadau arfaethedig a gyhoeddwyd yn wreiddiol yng Nghyllideb 2016.

Argymhelliad 13

Sefydlu a chyhoeddi strategaeth werthuso feintiol ac ansoddol trylwyr, gyda chynllun drefnu ar gyfer cyhoeddi canfyddiadau sy'n cynnwys ffocws blaenoriaeth ar effeithiolrwydd asesiadau PIP ar gyfer pobl â chyflwr iechyd meddwl neu anabledd dysgu.

27. Roedd yr Adolygiad yn falch o gyhoeddiad camau cyntaf y rhaglen ymchwil ar adeg y cychwynwyd yr Adolygiad hwn. Mae hefyd yn croesawu'r cyfle i wneud defnydd o'r canfyddiadau cynnar y rhaglen werthuso er mwyn helpu llywio casgliadau terfynol yr Adolygiad hwn. Mae meysydd pellach y dylai'r Adran ganolbwyntio ar i ddatblygu'r rhaglen hon yn cael eu trafod ym Mhenodau 5 a 6 yr adroddiad.

Argymhelliad 14

Rhoi sicrwydd o ganlyniadau dyfarnu PIP teg a chyson drwy ychwanegu sicrwydd ansawdd 'fertigol' sy'n bodoli eisoes gyda chysondeb yr asesiad 'llorweddol'.

28. Mae'r Adolygiad yn cydnabod ffocws gwell ar ansawdd asesiadau ac yn cael ei annog drwy gyflwyno trefn fasnachol newydd i gymell deilliannau o ansawdd gwell. Mae hefyd yn croesawu cyflwyniad swyddogaeth archwilio annibynnol i fonitro ansawdd. Fodd bynnag, mae'r Adolygiad yn parhau i fod yn bryderus am anghysondeb posibl asesiadau ac annog yn gryf i fabwysiadu strategaeth gwerthuso fwy cynhwysfawr a thrylwyr a'r argymhellion pellach a nodir ym Mhennod 6 yr adroddiad.

Atodiad B: Cylch Gorchwyl: Yr Ail Adolygiad Annibynnol o'r Aseiad Taliad Annibyniaeth

Bydd yr adolygiad hwn yn rhoi i'r Ysgrifennydd Gwladol dros Waith a Phensiynau adroddiad annibynnol yn gwerthuso'r cynnydd a wnaed ar y broses hawlio PIP o ganlyniad i'r argymhellion tymor hwy a wnaed yn yr adolygiad annibynnol cyntaf o'r aseiad PIP, gan edrych yn benodol ar:

- y defnydd o TG a chyflymder ac effeithiolrwydd y broses o gasglu gwybodaeth yn ystod yr aseiad, gan edrych ar rannu data o fewn yr Adran ac ar draws y llywodraeth, gan gynnwys y ffordd rydym yn rhannu gwybodaeth a gafwyd o'r aseiad PIP gyda sefydliadau eraill i wella gwasanaethau iechyd a gofal; a
- pa mor effeithiol y mae tystiolaeth bellach yn cael ei ddefnyddio i gynorthwyo'r penderfyniad cais cywir, gan archwilio'r cydbwysedd rhwng faint a'r math o dystiolaeth rydym yn ei chasglu a'r hyn rydym yn gofyn i'r hawlydd ei ddarparu;
- adeiladu ar yr argymhellion a'r gwersi a ddysgwyd o'r adolygiad cyntaf gan ddefnyddio, lle y bo'n berthnasol, canfyddiadau'r gwerthusiad a'r data o Gyflwyno PIP llawn